

O'ZGARUVCHAN TA'LIM PARADIGMASI SHAROITIDA HARBIY TA'LIM O'QITUVCHISINING KASBIY MAHORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI VA OMILLARI

Samadov Abdulaziz Ashurovich,

Buxoro davlat pedagogika instituti, harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqola o'zgaruvchan ta'lim paradigmasi sharoitida harbiy ta'lim o'qituvchisining kasbiy mahoratini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari va omillari muammosiga bag'ishlangan. O'zgaruvchan ta'lim paradigmasi jamiyatda yanada tarmoqqa ulangan, hamkorlikka asoslangan va bilimga asoslangan iqtisodiyot tomon kengroq o'tishni aks ettiradi, bunda muvaffaqiyat nafaqat bilganingizga, balki bu bilimlarni murakkab muammolarni hal qilish va samarali ishlash uchun qanday qo'llashingizga bog'liq. O'zgaruvchan ta'lim paradigmasi harbiy ta'lim uchun kadrlarni zamonaviy urush muammolariga yaxshiroq tayyorlash uchun imkoniyatlar beradi. Talabalarning faolligi, tanqidiy fikrlash va hamkorlikka ustuvor ahamiyat berish orqali harbiy ta'lim XXI asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: o'zgaruvchan ta'lim paradigmasi, harbiy ta'lim o'qituvchisi, kasbiy mahorat, takomillashtirish.

So'nggi yillarda ta'lim paradigmasi o'zgardi. Yodlash, standartlashtirilgan test va o'qituvchiga yo'naltirilgan ta'limga yo'naltirilgan ta'limning an'anaviy modeli talabaga yo'naltirilgan ta'lim, tanqidiy fikrlash va muammolarni hamkorlikda yechishga urg'u beradigan yangi yondashuvlar bilan kurash olib bordi.

Ushbu siljishning asosiy omillaridan biri texnologiya sohasidagi yutuqlar bo'lib, ular onlayn va aralash ta'limning yangi shakllarini, shaxsiylashtirilgan ta'limni va ma'lumotlarga asoslangan fikr-mulohazalarni ta'minladi. Yana bir omil - an'anaviy ta'lim modeli o'quvchilarni 21-asr ishchi kuchi talablariga etarli darajada tayyorlamaganligi, bu esa ijodkorlik, hamkorlik va moslashuvchanlik kabi ko'nikmalarni tobora ko'proq talab qilmoqda.

Natijada, o'qituvchilar loyiha asosida o'qitish, o'zgaruvchan sinflar va kompetensiyaga asoslangan ta'lim kabi ta'lim va ta'limning yangi yondashuvlarini o'rganmoqda. Ushbu yondashuvlar talabalarning faolligi, faol o'rganish va real hayotga mos kelishini birinchi o'ringa qo'yadi va talabalarni kollej va martaba muvaffaqiyatiga yaxshiroq tayyorlashga qaratilgan.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasining harbiy ta'limga ta'siri katta, chunki harbiylar o'z shaxsiy tarkibining malaka va bilimlarini rivojlantirish uchun asosan ta'lim va tayyorgarlikka tayanadi. Ertalab yodlash va standartlashtirilgan testlarni ta'kidlaydigan an'anaviy ta'lim modeli harbiy xizmatchilarni zamonaviy urushda duch keladigan murakkab muammolarga tayyorlash uchun eng samarali yondashuv bo'lmasligi mumkin.

Harbiylar murakkab va oldindan aytib bo'lmaydigan sharoitlarda tobora kuchayib borayotgani sababli, tanqidiy fikrlash, moslashuvchanlik va hamkorlikning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Bular muammoni hal qilish va real hayotga taalluqliligini ta'kidlaydigan loyihaga asoslangan ta'lim va tajribaga asoslangan o'rganish kabi talabalarga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvlari orqali yaxshiroq rivojlangan ko'nikmalardir.

Texnologiyalardagi yutuqlar, shuningdek, harbiy ta'limga sezilarli ta'sir ko'rsatdi, bu onlayn va aralash ta'limning yangi shakllarini, simulyatsiyaga asoslangan mashg'ulotlarni va ma'lumotlarga asoslangan fikr-mulohazalarni taqdim etdi. Ushbu yondashuvlar harbiy xizmatchilarga xavfsiz va boshqariladigan muhitda

ko'nikmalarni mashq qilish imkonini beradi va ularning ishlashi haqida darhol fikr-mulohazalarni oladi.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasi harbiy ta'lim uchun kadrlarni zamonaviy urush muammolariga yaxshiroq tayyorlash uchun imkoniyatlar beradi. Talabalarning faolligi, tanqidiy fikrlash va hamkorlikka ustuvor ahamiyat berish orqali harbiy ta'lim XXI asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Harbiy sohadagi ta'lim paradigmasi o'zgargan sari, harbiy ta'lim o'qituvchilariga qo'yiladigan talablar ham rivojlanishi kerak. O'zgaruvchan ta'lim paradigmasida harbiy ta'lim o'qituvchilari uchun muhim bo'lgan ba'zi asosiy ko'nikmalar va malakalar:

Mavzu bo'yicha tajriba: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'zlari o'qitadigan mavzuni chuqur tushunishlari, shuningdek, ushbu bilimlarni real vaziyatlarda qo'llash qobiliyatiga ega bo'lishlari kerak.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasini bilish: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'qitish va o'qitishning eng so'nggi tendentsiyalari va ilg'or tajribalari bilan tanish bo'lishi va ularni harbiy kontekstda qo'llashi kerak.

Kuchli muloqot qobiliyatlari: Harbiy ta'lim o'qituvchilari og'zaki, yozma va raqamli muloqotni o'z ichiga olgan bir qator usullardan foydalangan holda talabalar, hamkasblar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqot qilishlari kerak.

Moslashuvchanlik va moslashuvchanlik: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'zgaruvchan vaziyatlar va talablarga moslasha olishlari va yangi o'qitish usullari va texnologiyalari bilan tajriba o'tkazishga tayyor bo'lishlari kerak.

Madaniy xabardorlik: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'zlari ta'lim berayotgan madaniy va ijtimoiy kontekstni yaxshi tushunishlari va turli xil talabalar guruhlari bilan samarali ishlay olishlari kerak.

Etakchilik qobiliyatlari: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'z talabalarini ilhomlantirishi va rag'batlantirishi, shuningdek, kerak bo'lganda yo'l-yo'riq va maslahat berishlari kerak.

Ilg'or ta'lim va ta'lim: Ko'pgina harbiy ta'lim lavozimlari ilg'or daraja yoki maxsus tayyorgarlikni talab qiladi, masalan, ma'lum bir fan sohasida o'qituvchilik guvohnomalari yoki sertifikatlar.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasidagi harbiy ta'lim o'qituvchilari yuqori malakali, moslashuvchan va uzluksiz o'rganish va kasbiy rivojlanishga sodiq bo'lishi kerak. Ular zamonaviy urushning murakkab va doimiy o'zgaruvchan muhitida muvaffaqiyatga erishish uchun harbiy xizmatchilarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Harbiy ta'lim o'qituvchisining o'zgaruvchan ta'lim paradigmasining kasbiy jihatlari quyidagilarni o'zida mujassamlashtiradi.

Kasbiy mahorat o'zgaruvchan ta'lim paradigmasida harbiy ta'lim o'qituvchilarining muhim jihati hisoblanadi. Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'z ichiga olishi kerak bo'lgan asosiy kasbiy jihatlar:

Mukammallikka sodiqlik: Harbiy ta'lim o'qituvchilari yuqori sifatli ta'lim berish va o'z o'quvchilarining muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlarini ta'minlashga intilishlari kerak.

Axloqiy xulq-atvor: Harbiy ta'lim o'qituvchilari yuqori axloqiy me'yorlarga rioya qilishlari va harbiy kasbning qadriyatlarini va tamoyillarini namuna qilishlari kerak.

Uzluksiz ta'lim: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'qitish va o'qitishning eng so'nggi tendentsiyalari va ilg'or tajribalaridan xabardor bo'lib, uzluksiz o'rganish va kasbiy rivojlanishga intilishlari kerak.

Turli xillikni hurmat qilish: Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'z talabalarini va hamkasblarining xilma-xilligini hurmat qilishlari, barcha o'quvchilarni qadrlaydigan va qo'llab-quvvatlaydigan inklyuziv ta'lim muhitini yaratishlari kerak.

Hamkorlikdagi yondashuv: Harbiy ta'lim o'qituvchilari hamkasblari, o'quvchilari

va boshqa manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikda bo'lishi va samarali ishlashi kerak, bu ta'lim jamoaviy harakat ekanligini tan oladi.

Kuchli muloqot qobiliyatlari: Harbiy ta'lim o'qituvchilari og'zaki, yozma va raqamli muloqotni o'z ichiga olgan bir qator usullardan foydalangan holda talabalar, hamkasblar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqot qilishlari kerak.

Kasbiy ko'rinish va xulq-atvor: Harbiy ta'lim o'qituvchilari harbiy kasbning qadriyatlarini va an'analarini aks ettiruvchi professional ko'rinish va xulq-atvorni taqdim etishlari kerak.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasida harbiy ta'lim o'qituvchilari o'z talabalari va hamkasblari uchun namuna bo'lib xizmat qiladigan eng yuqori professionallik standartlarini o'zida mujassam etishlari kerak. Harbiy ta'lim o'qituvchilari ushbu kasbiy fazilatlarini o'zida mujassamlashtirgan holda, zamonaviy urush muammolariga dosh berishga tayyor, yuqori malakali va samarali harbiy kadrlarni yetishtirishga hissa qo'shishlari mumkin.

Harbiy ta'lim o'qituvchisining o'zgaruvchan ta'lim paradigmasi sharoitida kasbiy rivojlanishi ta'limning o'zgaruvchan tabiatiga mos keladigan pedagogik xususiyatlarni o'z ichiga olishi kerak. Harbiy ta'lim o'qituvchilarining malakasini oshirish dasturlarida ta'kidlanishi kerak bo'lgan asosiy pedagogik xususiyatlardan ba'zilari:

Shaxsiylashtirilgan ta'lim: Hozirgi ta'lim paradigmasi har bir talabaning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan shaxsiylashtirilgan ta'limga o'tmoqda. O'qituvchilar o'z o'quvchilarining turli xil ta'lim ehtiyojlariga ko'ra o'qitishni moslashtirish uchun ko'nikmalar va strategiyalarni ishlab chiqishlari kerak. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarga tabaqalashtirilgan ta'lim va shaxsiylashtirilgan ta'lim strategiyalarini o'rganish imkoniyatini berishi kerak.

Faol ta'lim: o'qituvchi ma'ruza o'qiydi va talabalar tinglaydi passiv ta'lim an'anaviy modeli, zamonaviy sinfda endi samarali emas. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarga faol ta'lim modeliga o'tishga yordam berishi kerak, bunda talabalar tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradigan mazmunli faoliyat bilan shug'ullanishadi.

Texnologiya integratsiyasi: Texnologiya zamonaviy ta'limning tobora muhim qismiga aylanib bormoqda. O'qituvchilar o'quvchilarning bilimini oshirishi mumkin bo'lgan texnologiya vositalari va resurslaridan foydalanishda malakali bo'lishi kerak. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarga eng yangi ta'lim texnologiyalari vositalari va ularni sinfga integratsiya qilish strategiyalari bo'yicha treninglar o'tkazishi kerak.

Reflektiv amaliyot: Reflektiv amaliyot samarali o'qitishning muhim tarkibiy qismidir. O'qituvchilar muntazam ravishda o'zlarining ta'lim amaliyotlari haqida o'ylashlari va talabalar natijalariga qarab tuzatishlar kiritishlari kerak. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarga reflektiv amaliyot bilan shug'ullanish va tengdoshlari va rahbarlaridan fikr-mulohazalarni olish imkoniyatini berishi kerak.

Ijtimoiy va hissiy ta'lim: Ijtimoiy va hissiy ta'lim zamonaviy ta'limning muhim jihati sifatida tan olinmoqda. O'qituvchilar o'z o'quvchilarining ijtimoiy va hissiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun bilim va ko'nikmalar bilan jihozlangan bo'lishi kerak. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarni SEL strategiyalari va resurslari bo'yicha treninglar bilan ta'minlashi kerak.

Uzluksiz ta'lim: O'zgaruvchan ta'lim paradigmasi o'qituvchilardan umrbod o'rganishni talab qiladi. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarni doimiy ta'lim imkoniyatlari bilan shug'ullanishga va ta'lim sohasidagi so'nggi tadqiqotlar va tendentsiyalardan xabardor bo'lishga undashi kerak.

Xulosa qilib aytganda, o'zgaruvchan ta'lim paradigmasi sharoitida harbiy ta'lim o'qituvchisining kasbiy rivojlanishining pedagogik xususiyatlari shaxsiylashtirilgan ta'lim, faol o'rganish, texnologiya integratsiyasi, aks ettiruvchi amaliyot, ijtimoiy va hissiy ta'lim va uzluksiz o'rganishni ta'kidlashi kerak. Bu xususiyatlar o'qituvchilarga ta'limning o'zgaruvchan tabiatiga moslashishga va o'quvchilarning turli xil ta'lim

ehtiyojlarini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasidagi harbiy ta'lim o'qituvchisining malakasini oshirish zarurati bir qancha omillar bilan asoslanadi.

Harbiy ta'lim o'qituvchilari uchun o'zgaruvchan ta'lim paradigmasida kasbiy rivojlanish juda muhimdir. Ta'lim landshafti rivojlanib borar ekan, o'qituvchilarning o'qitish va o'qitishning so'nggi tendensiyalari va ilg'or tajribalaridan xabardor bo'lishlari, shuningdek, yangi ko'nikma va malakalarni shakllantirishlari muhim ahamiyatga ega.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasida harbiy ta'lim o'qituvchilari uchun kasbiy rivojlanish muhimligining ba'zi sabablari:

Yangi texnologiyalardan xabardor bo'lish: Texnologiyaning rivojlanishi davom etar ekan, harbiy ta'lim o'qituvchilari o'qitish va o'qitish uchun eng so'nggi vositalar va resurslardan xabardor bo'lishlari muhim ahamiyatga ega. Kasbiy rivojlanish yangi texnologiyalarni o'rganish va ularni sinfga qanday kiritishni o'rganish imkonini beradi.

Talabalarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashish: Talabalarning ehtiyojlari va xohish-istaklari doimiy ravishda o'zgarib turadi va harbiy ta'lim o'qituvchilari o'z ta'lim usullarini shunga moslashtirishlari muhim ahamiyatga ega. Kasbiy rivojlanish o'qituvchilarga o'qituvchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq qondirishi mumkin bo'lgan yangi o'qitish strategiyalari va usullarini o'rganishga yordam beradi.

Mavzu bo'yicha bilimlarni oshirish: Kasbiy o'sish harbiy ta'lim o'qituvchilariga o'zlari o'qitadigan fanlar bo'yicha bilim va tushunchalarini oshirish imkoniyatini beradi. Bu ularga samaraliroq ta'lim berishga va o'qituvchilarning bilimini yaxshiroq qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Tarmoq va hamkorlik: Kasbiy rivojlanish harbiy ta'lim o'qituvchilariga boshqa muassasalardagi hamkasblari bilan aloqa o'rnatish va hamkorlik qilish, o'qitish va o'rganishni yaxshilashga yordam beradigan g'oyalar va ilg'or tajribalarni almashish imkonini beradi.

Ishga kirishish: Kasbiy rivojlanish harbiy ta'lim o'qituvchilariga yangi rahbarlik rollarini egallash yoki ilg'or daraja va sertifikatlar olish orqali o'z martabalarida ko'tarilish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

O'zgaruvchan ta'lim paradigmasida harbiy ta'lim o'qituvchilari uchun kasbiy rivojlanish juda muhimdir. Harbiy ta'lim o'qituvchilari o'qitish va o'qitishning eng so'nggi tendensiyalari va ilg'or tajribalaridan xabardor bo'lish, yangi ko'nikma va malakalarni rivojlantirish orqali zamonaviy urushning murakkab va doimiy o'zgaruvchan sharoitlarida harbiy xizmatchilarni muvaffaqiyatga tayyorlashga yordam berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Мирзиёев Ш.М. Куролли Кучларимиз - мамлакатимиз баркарорлиги ва тараккиётининг мустахкам кафолатидир / Узбекистон Республикаси хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган таркибдаги йотилишдаги нутки // Ватанпарвар, 2018 йил, 13 январь.

2. Кирланов Т.Г. Классификация методов активного обучения применительно к высшей школе / Молодой учёный. №5 (15), 2015. С.337-339

3. Сатиб-Алдиев А.А. Таълимнинг фаол шакл ва методлари. // Методик тавсиялар: - Тошкент ОУК,БЮ, 2007. - 45 б.